



Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. spalio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Žemės ūkis — Reglamentas (EB) Nr. 21/2004 — Avių ir ožkų identifikavimo ir registravimo sistema — Individualaus elektroninio identifikavimo pareiga — Pareiga vesti ūkio registrą — Galiojimas — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija — Laisvė užsiimti verslu — Proporcingumas — Vienodas požiūris“

Byloje C-101/12

dėl *Verwaltungsgericht Stuttgart* (Vokietija) 2012 m. vasario 9 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2012 m. vasario 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Herbert Schaible

prieš

Land Baden-Württemberg

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai E. Juhász (pranešėjas), A. Rosas, D. Šváby ir C. Vajda,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. kovo 7 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- H. Schaible, atstovaujamo advokato *Rechtsanwalt* M. Winkelmüller,
- *Land Baden-Württemberg*, atstovaujamos advokatės C. Taubald,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir C. Candat,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos B. Koopman ir C. Wissels,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna ir M. Szpunar,
- Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos P. Mahnič Bruni, Z. Kupčová ir R. Wiemann,

* Proceso kalba: vokiečių.

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. von Rintelen ir B. Burggraaf,

susipažinęs su 2013 m. gegužės 29 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2003 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 21/2004, nustatančio avių ir ožkų identifikavimo bei registravimo sistemą ir iš dalies pakeičiančio Reglamentą (EB) Nr. 1782/2003 bei Direktyvas 92/102/EEB ir 64/432/EEB (OL L 5, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 42 t., p. 56), iš dalies pakeisto 2008 m. rugsėjo 23 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 933/2008 (OL L 256, p. 5, toliau – Reglamentas Nr. 21/2004), 3 straipsnio 1 dalies, 4 straipsnio 2 dalies, 5 straipsnio 1 dalies ir 9 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos galiojimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą, kilusį tarp H. Schaible ir Badeno-Viurtembergo žemės (*Land Baden-Württemberg*) dėl minėtų nuostatų atitikties pirminei Sąjungos teisei.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Remiantis 1990 m. birželio 26 d. Direktyvos 90/425/EEB dėl Bendrijos vidaus prekyboje tam tikrais gyvūnais ir produktais taikomų veterinarinių ir zootechninių patikrinimų, siekiant užbaigti vidaus rinkos kūrimą (OL L 224, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk. 10 t., p. 138), 1 straipsniu ir 3 straipsnio 1 dalies c punktu, prie valstybių narių sienų panaikinus minėtus patikrinimus, būtina, kad gyvūnai būtų identifikuojami laikantis Bendrijos taisyklėse numatytų reikalavimų ir užregistruoti taip, kad būtų galima atsekti kilmės arba tranzito ūkį, centrą arba organizaciją.
- 4 Reglamento Nr. 21/2004 1, 3, 7 ir 11 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„1) Remiantis <...> Direktyvos 90/425/EEB <...> 3 straipsnio 1 dalies c punktu, Bendrijos vidaus prekybai skirti gyvūnai turi būti identifikuojami laikantis Bendrijos taisyklėse numatytų reikalavimų ir užregistruoti taip, kad būtų galima atsekti kilmės arba tranzito ūkį, centrą arba organizaciją. <...>

<...>

- 3) Avių ir ožkų identifikavimo bei registravimo taisyklės pirmiausia yra nustatytos [1992 m. lapkričio 27 d. Tarybos] direktyvoje 92/102/EEB [dėl gyvūnų identifikavimo ir registravimo (OL L 355, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk. 13 t., p. 232)]. Su avimis ir ožkomis susijusi patirtis, ypač įgyta kilus snukio ir nagų ligos krizei, parodė, kad Direktyva 92/102/EEB nebuvo patenkinamai įgyvendinta ir ją reikia tobulinti. Todėl būtina nustatyti griežtesnes ir konkretesnes taisykles, kokios jau nustatytos galvijams 2000 m. liepos 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1760/2000, nustatančiu galvijų identifikavimo bei registravimo sistemą [ir reglamentuojančiu jautienos bei jos produktų ženklimą ir panaikinančiu Tarybos reglamentą (EB) Nr. 820/97 (OL L 204, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk. 3 t., p. 248)].

<...>

7) 1998 m. Komisija pradėjo įgyvendinti stambų projektą, susijusį su gyvūnų elektroniniu identifikavimu (IDEA), ir 2002 m. balandžio 30 d. parengė galutinę ataskaitą. Projektas parodė, kad avių ir ožkų ženklavimo sistemos gali būti gerokai patobulintos šiems gyvūnams taikant elektrinius identifikatorius, tačiau turi būti laikomasi tam tikrų reikalavimų, susijusių su lydinčiosiomis priemonėmis.

<...>

11) Santykinai nedaug avių ar ožkų turinčiose valstybėse narėse elektroninės identifikavimo sistemos įdiegimas gali ir nepasiteisinti; todėl patartina leisti šioms valstybėms narėms pasirinkti, ar taikyti šią sistemą. Be to, reikėtų numatyti greitą demografinių ribų, žemiau kurių elektroninis identifikavimas būtų neprivalomas, koregavimo procedūrą.“

5 Reglamento Nr. 21/2004 1 straipsnyje numatyta:

„Kiekviena valstybė narė, laikydamasi šio reglamento, nustato avių ir ožkų identifikavimo ir registravimo sistemą.“

6 Pagal minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalį:

„Galvijų identifikavimo ir registravimo sistemą sudaro šie elementai:

- a) ženklavimo priemonės, skirtos nustatyti kiekvieno gyvūno tapatybę;
- b) kiekviename ūkyje tvarkomi vis atnaujinami registrai;
- c) pervežimo dokumentai;
- d) centrinis registras arba kompiuterinė duomenų bazė.“

7 To paties reglamento 4 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Kiekvienas po 2005 m. liepos 9 d. <...> gimęs ūkio gyvūnas per valstybės narės [nustatytą] laikotarpį nuo jo gimimo ir visada prieš išvežant jį iš ūkio, kuriame gimė, paženklinamas taip, kaip nurodyta šio straipsnio 2 dalyje. <...>

Gyvūnams, laikomiems ekstensyvos arba ganyklinės gyvulininkystės sąlygomis, valstybės narės, taikydamos leidžiančias nukrypti nuostatas, gali pratęsti minėtą laikotarpį, bet ne daugiau kaip devyniems mėnesiams. Tos valstybės narės informuoja Komisiją apie suteiktą išlygą. Prireikus 13 straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka gali būti nustatytos įgyvendinimo taisyklės.

2.

- a) Gyvūnai ženklinami taikant pirmines identifikavimo priemones, atitinkančias priedo A skirsnio 1–3 punktų reikalavimus, ir
- b) taikant antrines identifikavimo priemones, patvirtintas kompetentingos institucijos ir atitinkančias priedo A skirsnio 4 punkte išvardytas technines charakteristikas.
- c) Tačiau iki 9 straipsnio 3 dalyje nurodytos datos antrinės identifikavimo priemonės gali būti pakeistos priedo A skirsnio 5 punkte nustatyta sistema, išskyrus gyvūnus, kuriais prekiaujama Bendrijoje.<...>

3. Tačiau skersti skirtiems jaunesniems kaip 12 mėnesių gyvūnams, kurių nenumatyta nei parduoti Bendrijoje, nei eksportuoti į trečiąsias šalis, kompetentinga institucija, taikydama kaip alternatyvą šio straipsnio 2 dalyje numatytoms identifikavimo priemonėms, gali leisti taikyti priedo A skirsnio 7 punkte aprašytą identifikavimo būdą.

<...>“

8 Reglamento Nr. 21/2004 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas gyvūnų turėtojas, išskyrus pervežėją, tvarko nuolat atnaujinamą įrašų registrą, į kurį įrašoma bent jau šio reglamento priedo B skirsnyje nurodyta informacija.

9 Pagal šio reglamento 9 straipsnio 3 dalį:

„Visų gyvūnų elektroninis identifikavimas pagal 1 dalyje nurodytas gaires ir atitinkamas priedo A skirsnio nuostatas privalomas nuo 2009 m. gruodžio 31 d.

Tačiau valstybės narės, kuriose iš viso yra mažiau negu 600 000 avių ir ožkų, privalomojo elektroninio identifikavimo gali netaikyti gyvūnams, kuriais Bendrijoje neprekiuojama.

O valstybės narės, kuriose iš viso yra 160 000 ar mažiau ožkų, privalomo elektroninio identifikavimo gali netaikyti ožkoms, kuriomis Bendrijoje neprekiuojama.“

10 Reglamento Nr. 21/2004 priedo A skirsnis, į kurį daroma nuoroda šio reglamento 4 straipsnyje, reglamentuojančiame individualų identifikavimą, nustato identifikavimo priemones ir numato, kad jos turi visų pirma užtikrinti, kad bus bent vienas žymuo gerai matomas per atstumą ir vienas žymuo nuskaitomas elektroniniu būdu, ir jų savybes, taip pat informaciją, kurią šias identifikavimo priemones perteikia kodais, kriterijus, kuriuos turi atitikti pirmosios ir antrosios identifikavimo priemonės, ir elektroninių priemonių techninius reikalavimus.

11 Reglamento Nr. 21/2004 priedo B skirsnyje, į kurį daroma nuoroda šio reglamento 5 straipsnyje, įtvirtinančiame su ūkio registru susijusias nuostatas, nurodyta, kokia būtinausia informacija turi būti pateikta šiame registre.

Vokietijos teisė

12 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal nacionalines nuostatas, priimtas remiantis Reglamentu Nr. 21/2004, kiekvienas gyvūnas individualiai identifikuojamas dviem identifikavimo priemonėmis ir 12 skaitmenų kodu. Viena iš šių dviejų identifikavimo priemonių yra ausies įsagas su juodu užrašu geltoname fone, o kita, elektroninė priemonė, yra identifikavimas ausų įsagu arba atrajotojų boliusu.

13 Individualios gyvūnų ženklavimo priemonės turi būti registruojamos ūkio registre, į kurį, be kita ko, įrašomas ūkio identifikacinis kodas: kai gyvūnai išvežami iš ūkio, – paskirties ūkio identifikacinis kodas, kai gyvūnai atvežami į ūkį, – ūkio, iš kurio gyvūnas buvo perkeltas, identifikacinis kodas, gyvūno identifikacinis kodas, gimimo metai ir paženklavimo data, gyvūno kritimo ūkyje metai ir mėnuo, taip pat rasė ir genotipas, jei žinomas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 H. Schaible, 450 ériavedžių avių augintojas, pateikė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme; jis reikalavo pripažinti, kad nėra įpareigotas individualiai identifikuoti gyvūnų, atlikti individualų elektroninį identifikavimą ir tvarkyti ūkio registrą, kaip to reikalaujama pagal Reglamentą Nr. 21/2004.
- 15 Badeno-Viurtembergo žemė šį ieškinį atmetė.
- 16 Turėdamas abejonių dėl tam tikrų Reglamento Nr. 21/2004 nuostatų galiojimo, *Verwaltungsgericht Stuttgart* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1) ar <...> pareiga individualiai identifikuoti gyvūnus pagal Reglamento <...> Nr. 21/2004 3 straipsnio 1 dalį ir 4 straipsnio 2 dalį;
- 2) <...> pareiga elektroniniu būdu individualiai identifikuoti gyvūnus pagal Reglamento <...> Nr. 21/2004 9 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą ir
- 3) <...> pareiga tvarkyti ūkio registrą <...> pagal Reglamento <...> Nr. 21/2004 5 straipsnio 1 dalį, susijusią su [šio reglamento priedo B skirsnio] 2 punktu,

yra suderinamos su viršesne Sąjungos teise, todėl galiojančios?“

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

- 17 2013 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo kanceliarijoje pateiktu dokumentu H. Schaible prašė atnaujinti žodinę proceso dalį ir nurodė, jog tikėtina, kad Teisingumo Teismas neturėjo pakankamai informacijos dėl dviejų Europos Sąjungos Tarybos ir Komisijos argumentų aspektų, kurie gali būti esminiai elementai siekiant priimti sprendimą byloje.
- 18 Pirma, H. Schaible tvirtina, kad, priešingai, nei per teismo posėdį teigė šios institucijos, ir, kaip matyti iš Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl gyvūnų sveikatos pasiūlymo [KOM(2013) 260 galutinis], jokia teisės aktų reforma nebuvo numatyta siekiant individualų elektroninį identifikavimą nustatyti ir kiaušiams. Antra, jis nurodo, kad iš šio reglamento pasiūlymo galima daryti išvadą, jog Komisija nebemano, kad elektroninis ir individualus identifikavimas yra būtinas siekiant veiksmingai kovoti su užkrečiamųjų ligų plitimu ir kad ji, žinodama su gyvūnų elektroniniu identifikavimu susijusius techninius sunkumus, kuriuos dar reiks įveikti, prieš imdamasi plėsti integruotas elektronines sistemas, leidžiančias lengviau atsekti gyvūnus, numato atlikti identifikavimo įgyvendinimo galimybes analizę ir jo poveikio vertinimą.
- 19 Pagal savo Procedūros reglamento 83 straipsnį išklausęs generalinį advokatą, Teisingumo Teismas gali bet kada nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį – pirmiausia, jeigu mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos, arba jeigu baigus žodinę proceso dalį šalis pateikė naują faktą, kuris gali būti lemiamas šiam teismui priimant sprendimą, arba jeigu nagrinėjant bylą reikia remtis argumentu, dėl kurio šalis ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys nepateikė nuomonės.
- 20 Šioje byloje, išklausęs generalinį advokatą, Teisingumo Teismas mano, kad turi visą informaciją, būtiną sprendimui priimti, ir kad iš H. Schaible prašymo nematyti nei naujo fakto, kuris gali būti lemiamas priimant šį sprendimą, nei argumento, dėl kurio šalis nepateikė nuomonės ir kuriuo remiantis reikia išspręsti bylą.

- 21 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, H. Schaible prašymą atnaujinti žodinę proceso dalį reikia atmesti.

Dėl prejudicinių klausimų

- 22 Savo klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo Teisingumo Teismo įvertinti, ar, atsižvelgiant į laisvę užsiimti verslu ir vienodo požiūrio principą, galioja Reglamento Nr. 21/2004 3 straipsnio 1 dalis, 4 straipsnio 2 dalis, 5 straipsnio 1 dalis ir 9 straipsnio 3 dalies pirma pastraipa bei priedo B skirsnio 2 punktas.
- 23 Šio teismo teigimu, pagal minėtas Reglamento Nr. 21/2004 nuostatas avių ir ožkų augintojams nustatytos pareigos, t. y. individualiai identifikuoti gyvūnus, juos identifikuoti elektroniniu būdu ir vesti ūkio registrą (toliau – ginčijamos pareigos), pirma, dėl to, kad neproporcingai varžomos šių augintojų teisės, gali pažeisti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 16 straipsnį, kuriame įtvirtinta laisvė užsiimti verslu, ir, antra, gali diskriminuoti.

Dėl laisvės užsiimti verslu

- 24 Remiantis Chartijos 16 straipsniu, laisvė užsiimti verslu pripažįstama pagal Sąjungos teisę.
- 25 Minėtu 16 straipsniu suteikiama apsauga apima laisvę užsiimti ekonomine ar komercine veikla, laisvę sudaryti sutartis ir laisvą konkurenciją, kaip matyti iš su šiuo straipsniu susijusių paaiškinimų, į kuriuos, remiantis ESS 6 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa ir Chartijos 52 straipsnio 7 dalimi, reikia atsižvelgti aiškinant Chartiją (žr. 2013 m. sausio 22 d. Sprendimo *Sky Österreich*, C-283/11, 42 punktą).
- 26 Pagrindinėje byloje nagrinėjamomis Reglamento Nr. 21/2004 nuostatomis avių ir ožkų augintojams nustatomos pareigos individualiai elektroniniu būdu identifikuoti gyvūnus ir vesti nuolat atnaujinamą ūkio registrą. Taigi, kiek tai susiję su parduoti auginamų gyvūnų turėtojais, minėtos nuostatos gali apriboti laisvę užsiimti verslu.
- 27 Tačiau Chartijos 52 straipsnio 1 dalimi pripažįstama galimybė apriboti naudojimąsi teisėmis ir laisvėmis, jei šie apribojimai numatyti įstatyme, nekeičia šių teisių ir laisvių esmės ir, laikantis proporcingumo principo, yra būtini bei tikrai atitinka Europos Sąjungos pripažintus bendrųjų interesų tikslus arba reikalingi kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti (šiuo klausimu žr. 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Volker und Markus Schecke ir Eifert*, C-92/09 ir C-93/09, Rink. p. I-11063, 65 punktą ir minėto Sprendimo *Sky Österreich* 48 punktą).
- 28 Pagal Teisingumo Teismo praktiką laisvė užsiimti verslu nėra absoliuti prerogatyva. Jai gali būti taikomos įvairios viešosios valdžios priemonės, kuriomis dėl bendrojo intereso gali būti ribojamas ekonominės veiklos vykdymas (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Sky Österreich* 45 ir 46 punktus ir nurodytą teismo praktiką).
- 29 Dėl proporcingumo principo primintina, jog pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką juo reikalaujama, kad Sąjungos institucijų veiksmai nevirsytų to, kas tinkama ir būtina nagrinėjamų teisės aktų teisėtiems tikslams pasiekti, todėl esant galimybei rinktis tarp kelių tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai ribojančią, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi nurodytiems tikslams (2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Afton Chemical*, C-343/09, Rink. p. I-7027, 45 punktas; 2012 m. spalio 23 d. Sprendimo *Nelson ir kt.*, C-581/10 ir C-629/10, 71 punktas ir minėto Sprendimo *Sky Österreich* 50 punktas).

- 30 Pirmiausia, kalbant apie Reglamentu Nr. 21/2004 nustatytus tikslus ir tai, ar šiuo reglamentu įgyvendintomis priemonėmis galima juos pasiekti, visų pirma reikia priminti, kad iš jo 1 ir 3 konstatuojamųjų dalių išplaukia, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas siekia užkirsti kelią užkrečiamųjų ligų, ypač snukio ir nagų ligos, 2001 m. sukėlusios krizę avių ir ožkų auginimo ūkiuose, plitimo galimybei kuriant vidaus rinką, kiek ji susijusi su šių gyvūnų ir jų produktų prekyba.
- 31 Reglamento Nr. 21/2004 priėmimo metu dar nebuvo panaikinta avių ir ožkų užkrečiamųjų ligų rizika ir nebuvo užbaigta kurti vidaus rinką šiame sektoriuje.
- 32 Siekiant užtikrinti, kad gyvūnų ir jų produktų rinka veiks tinkamai, Direktyva 90/425 buvo panaikintos zootechninio ir veterinarinio pobūdžio kliūtys, trukdančios plėtoti Bendrijos vidaus prekybą. Pagal šios direktyvos 1 straipsnį ir 3 straipsnio 1 dalies c punktą panaikinus pasienio kontrolę tarp valstybių narių būtina, kad gyvūnai ir produktai būtų identifikuojami laikantis Bendrijos teisės aktuose numatytų reikalavimų ir registruoti tokiu būdu, kad būtų galima atsekti jų kilmės arba tarpinį ūkį, centrą ar organizaciją.
- 33 Iš pradžių avių ir ožkų identifikavimas ir registravimas reglamentuoti Direktyva 92/102. Ši sistema buvo pagrįsta gyvūnų identifikavimu pagal ūkį. Remiantis šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies b punktu, bet kuris gyvūnų turėtojas privalėjo tvarkyti registrą, kuriame būtų nurodytas visas ūkyje kasmet laikomų avių ir ožkų skaičius, o minėtos direktyvos 5 straipsnio 3 dalyje nustatytas reikalavimas gyvūnų turėtojams žymėti avis ir ožkas ausies įsagu arba įdagu, kad būtų galima sužinoti, iš kurio ūkio gyvūnas yra kilęs.
- 34 Tačiau po 2001 m. įvykusios didelės snukio ir nagų ligos epizootijos tapo aišku, kad siekiamas dvejetainis tikslas, t. y. su avimis ir ožkomis susijusių epidemijų prevencija ir be kliūčių veikianti šių gyvūnų vidaus rinka, gali būti įgyvendintas tik sustiprinus Direktyva 92/102 nustatytą sistemą. Taigi turėdamas šį tikslą Sąjungos teisės aktų leidėjas priėmė Reglamentą Nr. 21/2004 ir įvedė naują avių ir ožkų identifikavimo ir registravimo sistemą.
- 35 Sveikatos sauga, kova su epizootijomis ir gyvūnų gerovė – susikertantys tikslai, kurie sudaro teisėtus Sąjungos teisės aktais siekiamus bendrojo intereso tikslus, kaip ir siekis atitinkamame sektoriuje užbaigti kurti vidaus žemės ūkio rinką (šiuo klausimu dėl sveikatos saugos žr. 2000 m. balandžio 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Tarybą*, C-269/97, Rink. p. I-2257, 48 punktą ir 2003 m. liepos 10 d. Sprendimo *Booker Aquaculture ir Hydro Seafood*, C-320/00 ir C-364/00, Rink. p. I-37411, 78 punktą; dėl gyvūnų gerovės žr. 2008 m. sausio 17 d. Sprendimo *Viamex Agrar Handel ir ZVK*, C-37/06 ir C-358/06, Rink. p. I-369, 22 punktą ir 2008 m. birželio 19 d. Sprendimo *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers ir Andibel*, C-3219/07, Rink. p. I-34475, 27 punktą).
- 36 Tai konstatavus, dabar reikia išnagrinėti, ar Reglamentu Nr. 21/2004 įgyvendintos priemonės yra tinkamos šiems tikslams pasiekti.
- 37 Pagal šiuo reglamentu įvestą sistemą numatyta individualiai identifiкуoti kiekvieną gyvūną naudojant dvi identifikavimo priemones. Išskyrus kai kurias išimtis, šios dvi identifikavimo priemonės yra tradicinis ausies įsagas ir elektroninis įtaisas, t. y. elektroninis ausies įsagas, atrajotojų boliusas, įšvirkščiamas atsakiklis arba elektroninė žymė ant čiurnos, kuriuos galima nuskaityti specialiais elektroniniais skaitytuvais. Kiekvienas gyvūnas taip pat turi būti užregistruotas ūkio registre. Kai gyvūnai palieka ūkį, jų judėjimą reikia registruoti kartu su gyvūnu pateikiamame dokumente. Be to, kiekviena valstybė narė dar privalo sukurti centrinį registrą arba kompiuterinę duomenų bazę, kurioje būtų registruojami visi jos teritorijoje esantys ūkiai, ir reguliariai inventorizuoti šiuose ūkiuose laikomus gyvūnus.
- 38 H. Schaible manymu, tokia sistema yra netinkama epizootinių ligų kontrolės tikslui pasiekti. Be to, jis tvirtina, kad sistema neveiksminga, nes ilgainiui 5% prie gyvūnų pritvirtintų elektroninių identifikavimo priemonių pametamos ar sugenda.

- 39 Dėl gyvūnų individualaus identifikavimo reikia konstatuoti, kad taip įtvirtinama kiekvieno gyvūno kontrolės ir atsekimo sistema, o tai yra esminis dalykas kilus masinėms epizootijoms. Turint elektroninio identifikavimo priemones, kova su užkrečiamosiomis ligomis tampa veiksmingesnė, nes taip garantuojama, kad duomenys perduodami patikimiau ir greičiau.
- 40 Dėl pareigos vesti kiekvieno ūkio registrą, reikia, kaip tai padarė Prancūzijos vyriausybė, nurodyti, kad identifikavimo priemonėmis užregistruoti duomenys turi būti įrašyti į dokumentą, kurį galima būtų greitai atnaujinti, o paprašius su juo galėtų lengvai susipažinti kompetentingos valdžios institucijos. Taigi, ši sistema leidžia nustatyti kiekvieno gyvūno kilmės vietą ir skirtingas vietas, kur gyvūnas buvo. Kilus epizootijai, ši informacija yra pagrindinė siekiant atlikti tikslius epidemiologinius tyrimus, nustatyti pavojingus kontaktus, dėl kurių galėtų sklirti liga, todėl ji leidžia kompetentingoms valdžios institucijoms imtis būtinų priemonių, siekiant išvengti tokios užkrečiamos ligos plitimo. Kalbant apie epizootijas, taip pat reikia pasakyti, kad 2003 m. birželio 11 d. Tarybos direktyvos 2003/50/EB dėl prekybos avimis ir ožkomis kontrolės sustiprinimo, iš dalies keičiančios Direktyvą 91/68/EEB (OL L 169, p. 51; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 39 t., p. 236), 4 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad prekyba avimis didele dalimi prisidėjo prie snukio ir nagų ligos išplitimo tam tikrose Sąjungos dalyse per 2001 m. epidemiją.
- 41 Dėl teiginių, susijusių su techniniais identifikavimo sistemos trūkumais, reikia pažymėti, kad net jeigu darytume prielaidą, kad tam tikra procentinė dalis prie gyvūnų pritvirtintų elektroninių identifikavimų priemonių, kurios pametamos ar sugenda, gali siekti H. Schaible nurodytą lygį, tokie trūkumai savaime neįrodo, kad atitinkama sistema yra visiškai netinkama.
- 42 Taigi, reikia daryti išvadą, kad Reglamentu Nr. 21/2004 įtvirtinta sistema nustatytos pareigos yra tinkamos įgyvendinti epizootinių ligų kontrolės tikslą ir kad nenustatyta nieko, dėl ko galima būtų suabejoti visos šios sistemos veiksmingumu.
- 43 Toliau norint atsakyti į klausimą, ar Reglamentu Nr. 21/2004 įtvirtintos priemonės yra būtinos siekiant įgyvendinti juo nustatytus tikslus ir ar ginčijamos pareigos nėra neproporcingos, reikia išnagrinėti tris H. Schaible nurodytų kaltinimų grupes.
- 44 Visų pirma jis teigia, kad ankstesnė identifikavimo pagal ūkį sistema, kuri leido veiksmingai atsekti gyvūnų judėjimą ir efektyviai kovoti su epizootinėmis ligomis, praktiškai jau pasitvirtino. H. Schaible mano, kad dėl 2001 m. kilusios snukio ir nagų ligos epidemijos neatsiranda abejonių dėl šios sistemos, nes šios epidemijos priežastys buvo susijusios ne su pačia minėta sistema, bet su aplinkybe, jog valdžios institucijos vykdė nepakankamą kontrolę. Todėl, jo manymu, Sąjungos teisės aktų leidėjui nebuvo reikalinga pertvarkyti ankstesnės sistemos, nes būtų pakakę teisingai įgyvendinti ir taikyti Direktyvoje 92/102 nustatytas mažiau griežtas taisykles siekiant užtikrinti, kad bus pasiekti joje nurodyti tikslai.
- 45 Antra, H. Schaible tvirtina, kad ginčijamos pareigos reikalauja pernelyg didelių išlaidų gyvūnų augintojams dėl papildomų priemonių, kurias jie turi įsigyti (be kita ko, atsakiklių, elektroninių skaitytuvų), ir dėl labai didelio darbo, kurį turi įdėti patys augintojai ir specialistai naudodami šias priemones, t. y. atsakiklio įsegimas, kodų nukopijavimas į ūkio registrą, ūkio registro tvarkymas, skaitytuvų priežiūra bei IT specialistų ir veterinarijos gydytojų išlaidos.
- 46 Trečia, H. Schaible teigia, kad ginčijamos pareigos neatitinka gyvūnų gerovės principų, nes įsegant atsakiklius sužalojama daug gyvūnų. Jis primena, kad pagal ankstesnę sistemą kiekvienas gyvūnas buvo ženklinamas tik vienu identifikavimo žymeniu, ir tai leido 50 % sumažinti sužeidimo riziką; be to, neelektroniniai ausų įsagai sukeldavo kur kas mažiau uždegimų. Jis priduria, kad atrajotojų boliusai gali būti atmesti atrajojant ar virškinant, o ant gyvūno čiurnos plastikine juosta pritvirtinti elektroninio identifikavimo žymenys gali sukelti ypač didelę sužalojimo riziką.

- 47 Dėl teisminės reglamento nuostatų galiojimo kontrolės reikia priminti, kad Teisingumo Teismas, vertindamas, ar šiomis nuostatomis įtvirtintos priemonės proporcingos, pripažino, kad srityse, kuriose būtina priimti politinius, ekonominius ir socialinius sprendimus ir kuriose privaloma atlikti sudėtingus vertinimus, Sąjungos teisės aktų leidėjui suteikiama didelė diskrecija (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 8 d. Sprendimo *Vodafone ir kt.*, C-58/08, Rink. p. I-4999, 51 ir 52 punktus).
- 48 Žemės ūkio srityje Sąjungos teisės aktų leidėjas turi didelę diskreciją, atitinkančią jam pagal SESV 40-43 straipsnius suteiktą politinę atsakomybę. Todėl Teisingumo Teismo kontrolė apsiriboja tikrinimu, ar šis teisės aktų leidėjas akivaizdžiai neperžengė savo diskrecijos ribų (šiuo klausimu žr. 2011 m. kovo 17 d. Sprendimo *AJD Tuna*, C-221/09, Rink. p. I-1655, 80 punktą ir 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Agrargenossenschaft Neuzelle*, C-545/11, 43 punktą).
- 49 Žinoma, net naudodamasis tokia diskrecija Sąjungos teisės aktų leidėjas privalo pasirinkimą pagrįsti objektyviais kriterijais ir, vertindamas galimus su įvairiomis priemonėmis susijusius apribojimus, turi išnagrinėti, ar pasirinkta priemone siekiami tikslai gali pateisinti tam tikriems ūkio subjektams sukeliamas neigiamas, net ypač dideles, ekonomines pasekmes (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Vodafone ir kt.* 53 punktą).
- 50 Vis dėlto, reikia pažymėti, kad Sąjungos teisės akto galiojimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į jo priėmimo metu buvusias teises ir faktines aplinkybes ir negali priklausyti nuo su jo veiksmingumu susijusių retrospektyvių prielaidų. Kai Sąjungos teisės aktų leidėjas turi įvertinti būsimą šio teisės akto poveikį, kuris negali būti tiksliai nustatytas, jo vertinimas gali būti kritikuojamas, tik jeigu yra akivaizdžiai klaidingas, atsižvelgiant į priimant šį teisės aktą turėtus duomenis (šiuo klausimu žr. 2006 m. sausio 12 d. Sprendimo *Agrarproduktion Staebelow*, C-504/04, Rink. p. I-679, 38 punktą ir 2011 m. liepos 28 d. Sprendimo *Agrana Zucker*, C-309/10, Rink. p. I-7333, 45 punktą).
- 51 Todėl šiuo atveju Teisingumo Teismas turi patikrinti, ar aptariamos Reglamento Nr. 21/2004 nuostatos yra proporcingos.
- 52 Dėl ankstesnės sistemos adekvatumo reikia konstatuoti, kad atsižvelgiant į aplinkybes, susijusias su gyvūnų sveikata, epizootijomis bei ekonominiu ir socialiniu kontekstu, kurie būdingi periodui, kai buvo rengtas ir priimtas Reglamentas Nr. 21/2004, netgi darant prielaidą, kad Direktyva 92/102 nustatytos sistemos taisyklės galėjo būti tinkamiau įgyvendintos, Sąjungos teisės aktų leidėjas teisingai nusprendė, kad šios taisyklės ir ši sistema turi būti peržiūretos.
- 53 Kaip priminė Taryba, 2001 m. kilus epizootijai, reikėjo paskersti kelis milijonus gyvūnų dėl to, kad avys nebuvo identifikuotos, todėl nebuvo galima jų atsekti ir galiausiai sužinoti, kad didelė jų dalis nebuvo užsikrėtusios. Reikėjo imtis įvairių apribojimų Sąjungoje ir pasauliniu mastu uždrausti gyvūnų, mėsos ir gyvūnų produktų eksportą iš Jungtinės Karalystės. Dėl šių priemonių žemės ūkio maisto produktų sektorius bei valstybių narių ir Sąjungos biudžetai patyrė ypač didelių nuostolių.
- 54 Iš Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 8/2004 dėl Komisijos priemonių ir išlaidų kovai su snukio ir nagų liga valdymo ir priežiūros su Komisijos atsakymais (OL 2005, C 54, p. 1) 9 punkto matyti, kad vien su 2001 m. krize susijusių valstybių narių deklaruotų išlaidų, patirtų dėl skerdimo, gyvūnų naikinimo, ūkių ir įrangos dezinfekavimo, bendra suma sudarė 2 693,4 milijono eurų. Ataskaitos 36 punkte taip pat nurodyta, kad įtariamų užsikrėtusių gyvulių atsekamumą apsunkino, todėl ir jų skerdimą vėlino tai, kad Sąjungos teisės aktuose nebuvo reikalaujama individualaus avių identifikavimo, ir tai, kad jų bandų identifikavimas turėjo trūkumų.
- 55 Be to, jau 1998 m., prieš kylant 2001 m. epizootijai, Komisija ėmėsi projekto IDEA; jį koordinavo Europos Sąjungos jungtinis tyrimų centras, o jo galutinė ataskaita baigta 2002 m. balandžio 30 d. Viena iš IDEA galutinės ataskaitos išvadų buvo ta, kad įvairūs galvijų ligos protrūkiai Europos Sąjungoje atskleidė, kad tuo metu taikytos identifikavimo sistemos nebuvo pakankamai veiksmingos ir patikimos, kad užtikrintų tinkamą auginamų gyvūnų atsekamumą ir veterinarinę kontrolę. Didesnė

atskirų gyvūnų ir jų judėjimo kontrolė buvo laikoma esminiu sanitarinės kontrolės ir ligų stebėjimo aspektu, o tam gyvybiškai svarbu turėti galimybę bet kada atsekti bet kurio atskiro gyvūno buvimo vietą. Todėl, siekiant veiksmingiau kontroliuoti atskirus gyvūnus, buvo siūloma pasitelkus elektroninę identifikavimo priemonę individualiai identifikuoti kiekvieną gyvūną visam jo gyvenimui.

- 56 Reglamento Nr. 21/2004 7 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad IDEA projektas parodė, jog avių ir ožkų ženklavimo sistemos gali būti gerokai patobulintos šiems gyvūnams taikant elektroninius identifikatorius, tačiau turi būti laikomasi tam tikrų reikalavimų, susijusių su lydinčiosiomis priemonėmis. Reikėtų pridurti, kaip teisingai pažymėjo Taryba, kad individualus identifikavimas dar negarantuoja visiško atsekamumo, nes leidžia tik surinkti duomenis, kurie bus panaudoti vėliau, ir būtent registras yra pagrindinis atsekamumo sistemos elementas.
- 57 Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 72–74 punktuose, atsižvelgiant į po 2001 m. krizės atliktus įvairius tyrimus, Audito Rūmų specialioji ataskaita Nr. 8/2004 ir IDEA galutinė ataskaita tikrai nebuvo vieninteliai ekspertų parengti dokumentai, kuriuose pasiūlyta išsamiau peržiūrėti gyvūnų identifikavimą reglamentuojančius teisės aktus.
- 58 Atsižvelgiant į aplinkybes, susijusias su gyvūnų sveikata, epizootijomis bei ekonominiu ir socialiniu kontekstu tuo metu, kai buvo priimtas Reglamentas Nr. 21/2004 ir parengtos minėtos ataskaitos, Sąjungos teisės aktų leidėjas galėjo teisėtai manyti, viena vertus, kad nustačius ginčijamas pareigas gyvūnai turi būti identifikuoti individualiai ir kad kompetentingos valdžios institucijos turi turėti prieigą prie duomenų, kurie dėl elektroninio identifikavimo priemonių ir ūkio registrų leistų imtis priemonių, būtinų siekiant išvengti užkrečiamųjų avių ir ožkų ligų plitimo ar jį apriboti, ir, kita vertus, kad ankstesnė ūkio identifikavimo sistema nebuvo pakankamai veiksminga priemonė siekiant užtikrinti, kad bus įgyvendinti Reglamente Nr. 21/2004 nustatyti tikslai.
- 59 Taigi, reikia konstatuoti, kad ginčijamos pareigos yra būtinos minėtu reglamentu nustatytiems tikslams pasiekti.
- 60 Dėl galimybės, kad ginčijamos pareigos neproporcingos, reikia nurodyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas turėjo palyginti egzistuojančius interesus (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Volker und Markus Schecke ir Eifert* 77 punktą ir minėto Sprendimo *Sky Österreich* 59 punktą), t. y. viena vertus, avių ir ožkų augintojų laisvę užsiimti verslu ir, kita vertus, bendrąjį interesą kovoti su avių ir ožkų epizootinėmis ligomis.
- 61 Dėl to, kad su ginčijamomis pareigomis susijusi finansinė našta pernelyg didelė ir kad H. Schaible nurodytu Vokietijos avių augintojų asociacijos (*Vereinigung der Landesschafzuchtverbände eV*) atliktu tyrimu nustatytos išlaidos siekia 20 eurų per metus už kiekvieną avį, reikia nurodyti, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, šiame tyrime neatsižvelgta į išlaidas, kurių bet kuriuo atveju atsirastų dėl identifikavimo pagal ūkį. Be to, kaip pažymi Komisija, išlaidos elektroniniams ausų įšagams bėgant laikui gali tapti mažesnės nei išlaidos, susijusios su privalomomis priemonėmis, kaip antai draudimu eksportuoti ar prevenciniu bandos skerdimu kilus ligai.
- 62 Toliau reikia pripažinti, kad Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra nė vieno dokumento, dėl kurio būtų galima suabejoti Tarybos ir Komisijos tvirtinimu, kad Reglamentu Nr. 21/2004 įtvirtintos naujos sistemos finansiniai aspektai buvo plačiai apsvarstyti per teisėkūros procesą ir kad buvo pasvertos su šia sistema susijusios išlaidos ir jos teiksima nauda.
- 63 Be to, reikia pažymėti, kad Reglamente Nr. 21/2004 yra kelios nuo pareigos identifikuoti elektroniniu būdu leidžiančios nukrypti nuostatos, kurios numatytos siekiant atsižvelgti į proceso, kai buvo lyginta ginčijamų pareigų teiksima nauda ir su jomis susijusi našta, rezultata.

- 64 Taigi, pagal minėto reglamento 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą valstybės narės gali numatyti, kad gyvūnai, laikomi ekstensyvios arba ganyklinės gyvulininkystės sąlygomis, bus identifikuoti tik praėjus laikotarpiui, kuris gali trukti iki devynių mėnesių vietoj šešių. Remiantis šio straipsnio 3 dalimi, skersti skirtiems jaunesniems kaip 12 mėnesių gyvūnams, kurių nenumatyta nei parduoti Bendrijoje, nei eksportuoti į trečiąsias šalis, kompetentinga institucija gali leisti taikyti alternatyvią elektroniniam identifikavimui priemonę. Reglamento Nr. 21/2004 9 straipsnio 3 dalies antroje ir trečioje pastraipose numatyta, kad elektroninis identifikavimas privalomas tik tose valstybėse narėse, kuriose bendras gyvūnų skaičius viršija tam tikrą ribą.
- 65 Reikia konstatuoti, kad Komisija, atsižvelgusi į elektroninių žymenų, skaitytuvų ir duomenų apdorojimo įrangos išlaidas bei Sąjungos jungtinio tyrimų centro ir kelių valstybių narių atliktus skaičiavimus, pasiūlė elektroninio identifikavimo pareigą taikyti laipsniškai – iš pradžių paženklinant gyvūnus elektroniniais žymenimis, paskui susiejant pervežimo informaciją su individualiais gyvūnų kodais, taip siekiant pradiniu sistemos įvedimo laikotarpiu apriboti išlaidas, kaip tai matyti iš 2007 m. lapkričio 16 d. Komisijos ataskaitos Tarybai dėl avių ir ožkų elektroninio identifikavimo taikymo 2.3 punkto [COM(2007) 711 galutinis] ir Reglamentu Nr. 933/2008 padarytų Reglamento Nr. 21/2004 pakeitimų.
- 66 Galiausiai reikia priminti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas sumažino papildomas gyvūnų augintojų išlaidas, leidęs valstybėms narėms ir regionams prireikus suteikti Sąjungos fondų finansinę pagalbą. 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies pakeičiantis bei panaikinantį tam tikrus reglamentus (OL L 160, p. 80; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 25 t., p. 391) buvo iš dalies pakeistas likus nedaug laiko iki Reglamento Nr. 21/2004 priėmimo. Taigi, Reglamento Nr. 1257/1999, iš dalies pakeisto 2003 m. rugsėjo 29 d. Reglamentu (EB) Nr. 1783/2003 (OL L 270, p. 70; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 40 t., p. 338), 21 b straipsnio 1 dalyje numatyta, kad laikina parama, skirta daliai patirtų išlaidų ir prarastoms pajamoms padengti, gali būti skiriama ūkininkams, kurie turi taikyti griežtus, Sąjungos teisės aktais pagrįstus ir naujai nacionalinės teisės aktuose nustatytus standartus. Ši nuostata, be kita ko, taikytina gyvūnų augintojams, kuriems nustatytos ginčijamos pareigos.
- 67 Šiuo atžvilgiu Taryba nurodo, kad galimybė ūkininkams gauti finansinę paramą buvo svarbus veiksnys, į kurį ji atsižvelgė per sprendimo priėmimo procedūrą. Ji taip pat pažymėjo, kad dabar galiojančio 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai, kuriuo panaikintas Reglamentas Nr. 1257/99 (OL L 277, p. 1), 31 straipsnyje išlaikyta šios nuostatos esmė.
- 68 Tokiomis aplinkybėmis, negalima teigti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas tinkamai neišnagrinėjo, pirma, finansinės naštos, kurią dėl papildomų išlaidų turėtų patirti avių ir ožkų augintojai tam, kad įvykdytų ginčijamas pareigas, ir, antra, naudos, kurią šios pareigos galėtų duoti, ir kad padarė vertinimo klaidą, kai lygino šiuos skirtingus interesus, siekdamas užtikrinti teisingą jų pusiausvyrą.
- 69 Kalbant apie argumentą, kad dėl ženklavimo elektroninio identifikavimo priemonėmis padidėja gyvūnų sužeidimų atvejų ir šie sužeidimai yra sunkesni, reikia nurodyti, jog tam tikros neigiamos pasekmės, kurios galėtų kilti avių ir ožkų sveikatai ir gerovei, buvo išnagrinėtos ir į jas atsižvelgta prieš priimant Reglamentą Nr. 21/2004 atliktus tyrimus.
- 70 Be kita ko, IDEA galutinėje ataskaitoje nurodyta, kad tirtos pagrindinės sužalojimų ir kritimo atvejų įdiegus elektroninį identifikavimo žymenį priežastys ir Sąjungos teisės aktų leidėjui pateikta naudinga informacija apie tai, kaip įvairių rūšių įtaisai gali paveikti gyvūnų sveikatą.
- 71 Dėl H. Schaible pateiktų duomenų nekyla abejonių dėl priimant Reglamentą Nr. 21/2004 Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinkimų, kuriuos jis padarė remdamasis minėtais tyrimais.

- 72 Aplinkybė, kad gyvūnai turi būti paženklinami dviem identifikavimo priemonėmis vietoj vienos, ir tai, kad remiantis statistikos duomenimis naujos identifikavimo priemonės, sukelia daugiau sužalojimų ir komplikacijų nei tradiciniai žymenys, turint omenyje šių naujų priemonių intervenciją ir įdiegimo vietą bei svorį, neįrodo, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo vertinimas dėl elektroninio avių ir ožkų identifikavimo pareigos nustatymo naudos buvo klaidingas, nes nesilaikyta gyvūnų gerovės reikalavimų.
- 73 Be to, reikia pažymėti, kad Reglamentu Nr. 21/2004 įtvirtinta nauja sistema, kuri leidžia tiksliau identifikuoti per epizootijos protrūkį kontaktavusius gyvūnus, gali apriboti užkrečiamųjų ligų plitimą ir taip išvengti užkrėsto gyvūno kančių. Todėl, vertinant šiuo požiūriu, ginčijamos pareigos padeda apsaugoti gyvūnų gerovę.
- 74 Vadinasi, argumentai, nurodyti, siekiant pagrįsti Reglamento Nr. 21/2004 negaliojimą dėl to, kad juo nustatyta avių ir ožkų elektroninio identifikavimo pareiga daro neigiamą poveikį gyvūnų gerovei, turi būti atmesti.
- 75 Tokiomis aplinkybėmis reikia daryti išvadą, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas galėjo teisėtai nustatyti ginčijamas pareigas ir laikyti, kad su šiomis pareigomis susijusios neigiamos pasekmės nėra pernelyg didelės, palyginti su Reglamentu Nr. 21/2004 siekiamais tikslais, ir kad jis nesuklydo vertindamas šių pareigų naudą ir neigiamas pasekmes atsižvelgdamas į egzistuojančius interesus, todėl nepažeidė avių ir ožkų augintojų laisvės užsiimti verslu.

Dėl vienodo požiūrio principo

- 76 Chartijos 20 straipsnyje numatyta lygybė prieš įstatymą yra bendrasis Sąjungos teisės principas, pagal kurį reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, nebent toks vertinimas būtų objektyviai pateisinamas (šiuo klausimu žr. 2006 m. liepos 11 d. Sprendimo *Franz Egenberger*, C-313/04, Rink. p. I-6331, 33 punktą).
- 77 Pagal Teisingumo Teismo praktiką skirtingas vertinimas yra pateisinamas, jeigu pagrįstas objektyviu ir protingu kriterijumi, t. y. jeigu jis susijęs su nagrinėjamu teisės aktu siekiamu teisėtu tikslu ir jei toks skirtingas vertinimas yra proporcingas tokiu vertinimu siekiamam tikslui (2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.*, C-127/07, Rink. p. I-9895, 47 punktas).
- 78 Kadangi kalbama apie Sąjungos teisės aktą, Sąjungos teisės aktų leidėjas turi įrodyti, kad jo elgesys pateisinamas vadovaujantis objektyviais kriterijais, ir pateikti Teisingumo Teismui būtinų įrodymų, kad šis galėtų patikrinti, ar tokių kriterijų yra (žr. minėto Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.* 48 punktą).
- 79 Pagrindinėje byloje tam tikrų Reglamento Nr. 21/2004 nuostatų galiojimu galima suabejoti dėl įvairių priežasčių dėl jų diskriminuojamojo pobūdžio. Viena vertus, teigiama, kad Reglamento Nr. 21/2004 9 straipsnio 3 dalyje numatytoje leidžiančioje nukrypti nuostatoje (toliau – ginčijama leidžianti nukrypti nuostata) įtvirtintas skirtingas požiūris, kuris yra nepagrįstas. Kita vertus, šiuo reglamentu nustatytomis ginčijamomis pareigomis diskriminuojami avių ir ožkų augintojai, palyginti su galvijų ir kiaulių augintojais.

Dėl ginčijamos leidžiančios nukrypti nuostatos

- 80 H. Schaible tvirtina, kad ginčijama leidžianti nukrypti nuostata, pagal kurią valstybėms narėms, kur avių ir ožkų skaičius yra ribotas, leidžiama neįvesti elektroninio identifikavimo sistemos, yra diskriminuojanti ir dėl jos šios sistemos neįdiegusių valstybių narių gyvūnų augintojams suteikiamas

konkurencinis pranašumas, palyginti su kitais Sąjungoje įsikūrusiais gyvūnų augintojais. Jis mano, kad augintojams nustatytos pareigos abiejų valstybių narių grupėse yra vienodos, kaip ir rizika, kad gali kilti epizootija.

- 81 Dėl H. Schaible tvirtinimų reikia nurodyti, kad šiuo atveju aišku, jog nagrinėjama leidžianti nukrypti nuostata lemia skirtingą teisinį gyvūnų augintojų vertinimą, nelygu, kuriose valstybėse narėse jie įsikūrę.
- 82 Tačiau reikia konstatuoti, kad ginčijamos leidžiančios nukrypti nuostatos pagrindą sudarantis kriterijus yra objektyvus ir pagrįstas.
- 83 Iš tiesų Reglamento Nr. 21/2004 9 straipsnio 3 dalyje nurodytos ribos nustatytos remiantis objektyviais kriterijais. Taigi, valstybės narės, kurios tenkina šiuos kriterijus neatsižvelgiant į jų absoliutų geografinį plotą ir kurios nusprendžia taikyti ginčijamą leidžiančią nukrypti nuostatą, pasikeitus atitinkamoms aplinkybėms gali ateityje įvesti elektroninį identifikavimą, ir netgi privalo tai padaryti, jeigu jų gyvūnų skaičius ima viršyti nustatytas ribas.
- 84 Be to, ginčijama leidžiančia nukrypti nuostata nustatytos ribos atrodo pagrįstos ir proporcingos Reglamentu Nr. 21/2004 siekiamiems tikslams, nes, kaip pažymi Komisija, kai gyvūnų nėra labai daug ir jais neprekiuojama Bendrijoje, nėra įmanoma sutaupyti nacionaliniu lygiu, kad būtų galima padengti elektroninės sistemos sąnaudas.
- 85 Dėl sąnaudų ir išlaidų Taryba teisingai primena, kad valstybėse narėse, kur gyvūnų skaičius ribotas, finansinė kilusios didelės epizootijos pažabojimo ir išnaikinimo našta gali būti mažesnė nei tokios elektroninio identifikavimo sistemos įgyvendinimo išlaidos. Todėl netgi darant prielaidą, kad egzistuoja padidėjusi rizika užsikrėsti, ši rizika iš principo yra apribota valstybių narių, kurios, nusprendusios pasinaudoti ginčijama leidžiančia nukrypti nuostata, pasiruošusios patirti tokią finansinę našta epizootijos protrūkio atveju, teritorija.
- 86 Kadangi ginčijama leidžiančia nukrypti nuostata valstybėms narėms leidžiama elektroniniu būdu individualiai neidentifikuoti tik tų gyvūnų, kuriais neprekiuojama Bendrijoje, reikia konstatuoti, kaip tai padarė Prancūzijos vyriausybė, kad augintojas, įsikūręs valstybėje narėje, kur minėtas identifikavimas privalomas, dėl šios pareigos ir ginčijamos leidžiančios nukrypti nuostatos bendro poveikio nepatiria jokių neigiamų ekonominių pasekmių. Iš tiesų kiekvieną į šią valstybę narę vežamą gyvūną taip pat reikės būtinai identifikuoti elektroniniu būdu, net jeigu šis gyvūnas yra iš valstybės narės, kurioje pagal minėtą leidžiančią nukrypti nuostatą elektroninis gyvūnų, kuriais neprekiuojama Bendrijoje, identifikavimas nėra privalomas.
- 87 Galiausiai reikia priminti, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog diskriminavimo draudimas neapima galimų vertinimo skirtumų, vienoje ar kitoje valstybėje narėje galinčių atsirasti dėl skirtingų valstybių narių teisės aktų, jei šie teisės aktai vienodai veikia visus į jų taikymo sritį patenkančius asmenis (2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Horvath*, C-428/07, Rink. p. I-6355, 55 punktą ir nurodyta teismo praktika). Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors, žinoma, šis principas buvo išplėtotas aiškinant Sąjungos teisės nuostatas, siekiant įvertinti, ar nacionalinės teisės aktai atitinka diskriminavimo draudimo principą, vis dėlto negali būti aiškinama kitaip, kai kalbama vertinimą, ar galioja Sąjungos teisės nuostata, suteikianti valstybėms narėms tam tikrą diskreciją, kuria naudodamosi jos priima šiuos skirtingus teisės aktus (pagal analogiją žr. 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Panellinos Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou*, C-373/11, 35 ir 36 punktus).
- 88 Šiomis aplinkybėmis reikia padaryti išvadą, kad negalima nustatyti nė vienos aplinkybės, dėl kurios galėtų būti suabejota ginčijamos leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimu dėl diskriminuojamojo jos pobūdžio.

Dėl diskriminacijos, kurią, kaip teigiama, patiria avių ir ožkų augintojai, palyginti su galvijų ir kiaulių augintojais

- 89 H. Schaible nurodo, kad pareiga elektroniniu būdu identifikuoti kiekvieną gyvūną nėra nustatyta galvijų ir kiaulių augintojams, nepaisant aplinkybės, kad šiems gyvūnams yra tokia pati epizootijos protrūkio rizika kaip ir avims ar ožkoms. Jo manymu, kiaulių atveju identifikavimo pagal ūkį sistema leidžia veiksmingai kovoti su epizootijomis. H. Schaible tvirtina, kad nėra numatyta įvesti privalomo elektroninio galvijų identifikavimo sistemos ir kad iš 2001 m. rugpjūčio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl galvijų elektroninio identifikavimo ir dėl savanoriško jautienos ženklavimo nuostatų panaikinimo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1760/2000, pasiūlymo [KOM(2011) 525 galutinis] matyti, kad Komisija siūlo išlaikyti neprivalomą galvijų elektroninį identifikavimą, be kita ko, dėl problemų, kilusių privalomai individualiai identifikuojant avis ir ožkas. Jis mano, kad Sąjungos politika šioje srityje nėra pakankamai nuosekli ir kad Sąjunga eksperimentuoja diegdama technologijas, kurias dar nėra pasirengta taikyti sektoriuje, kur ūkininkai turi mažai įtakos.
- 90 Prancūzijos ir Nyderlandų vyriausybės nurodo skirtumus, kurie būdingi, viena vertus, avių ir ožkų sektoriui ir, kita vertus, galvijų ir kiaulių sektoriams. Jos pabrėžia šių skirtingų rūšių gyvūnų ypatumus, susijusius su jų auginimu, pervežimu, prekyba jais bei jų ligomis ir kylančios rizikos rūšimis. Be kita ko, avys ir ožkos yra dažniau pervežamos iš vienos vietos į kitą ir, priešingai nei galvijus ir kiaules, jas dažniau parduoda aukcionuose ypač didelėmis bandomis. Be to, avių ir ožkų grupių sudėtis kinta daug dažniau nei galvijų ir kiaulių. Dėl snukio ir nagų ligos reikia pasakyti, kad užsikėtimo rizika yra didesnė avims ir ožkoms nei kiaulėms. Taigi, dėl šių aplinkybių būtų sunkiau identifikuoti ir atsekti kiekvieną avį ir ožką.
- 91 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad kai Sąjungos teisės aktų leidėjas turi pertvarkyti arba sukurti sudėtingą sistemą, jam leidžiama siekti tikslo etapais ir veikti remiantis įgyta patirtimi, jeigu jo pasirinkimas pagrįstas objektyviais ir nagrinėjamu teisės aktu siekiamą tikslą atitinkančiais kriterijais (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.* 57 ir 58 punktus ir nurodytą teismo praktiką).
- 92 Dėl šio sprendimo 89 ir 90 punktuose nurodytų tvirtinimų, susijusių su, viena vertus, avims ir ožkoms ir, kita vertus, galvijams ir kiaulėms būdingais panašumais ir skirtumais, reikia konstatuoti, kad, nepaisant tam tikrų šių skirtingų rūšių žinduolių panašumų, yra skirtumų, pateisinančių teisės aktus, atskirai reglamentuojančius kiekvieną gyvūnų rūšį. Atsižvelgiant į 2001 m. snukio ir nagų ligos sukeltos krizės aplinkybes, Sąjungos teisės aktų leidėjas galėjo teisėtai Reglamentu Nr. 21/2004 įvesti specialias teisės nuostatas, numatančias per šią krizę ypač nukentėjusių rūšių elektroninį identifikavimą.
- 93 Todėl Taryba, gavusi Komisijos pasiūlymą, neprivalėjo atsisakyti priimti Reglamentą Nr. 21/2004 dėl avių ir ožkų elektroninio identifikavimo įvedimo dėl to, kad jo taikymo sritis pernelyg ribota.
- 94 Vis dėlto reikia pažymėti, kad nors teisės aktų leidėjas galėjo teisėtai nuspręsti laipsniškai įvesti elektroninį identifikavimą, atsižvelgdamas į Reglamento Nr. 21/2004 tikslus, jis turi įvertinti, ar būtina peržiūrėti nustatytas priemones, ypač kiek jos susijusios su elektroninio identifikavimo papildomu ar privalomu pobūdžiu (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.* 62 punktą).
- 95 Todėl reikia konstatuoti, kad šiame reglamente nėra jokių avių ir ožkų augintojus diskriminuojančių nuostatų, palyginti su galvijų ir kiaulių augintojais.
- 96 Šiomis aplinkybėmis nėra įrodyta, kad Reglamente Nr. 21/2004 numatytos ginčijamos pareigos ir leidžianti nukrypti nuostata pažeidžia vienodo požiūrio principą.

- 97 Iš viso to, kas pasakyta, matyti, kad išnagrinėjus pateiktus klausimus nenustatyta nieko, kas galėtų paveikti Reglamento Nr. 21/2004 3 straipsnio 1 dalies, 4 straipsnio 2 dalies, 5 straipsnio 1 dalies ir 9 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos bei priedo B skirsnio 2 punkto galiojimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 98 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

Išnagrinėjus pateiktus klausimus nenustatyta nieko, kas galėtų paveikti 2003 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 21/2004, nustatančio avių ir ožkų identifikavimo bei registravimo sistemą ir iš dalies pakeičiančio Reglamentą (EB) Nr. 1782/2003 bei Direktyvas 92/102/EEB ir 64/432/EEB, iš dalies pakeisto 2008 m. rugsėjo 23 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 933/2008, 3 straipsnio 1 dalies, 4 straipsnio 2 dalies, 5 straipsnio 1 dalies ir 9 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos bei priedo B skirsnio 2 punkto galiojimą.

Parašai.